ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพความเป็นอยู่กับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงาน ในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดชลบุรี

อุฑารัตน์ เทพพรบริสุทธิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการพยาบาลชุมชน
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา
กันยายน 2546

ISBN 974-382-533-9

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ และคณะกรรมการสอบปากเปล่าเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ)

.....กรรมการ

(ดร.ฉันทนา จันทวงศ์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ)

.....กรรมการ

(ดร.ฉันทนา จันทวงศ์)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา วัชรสินธุ์)

.....กรรมการ

(นายแพทย์นิพนธ์ อุปมานรเศรษฐ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. กุหลาบ รัตนสัจธรรม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)

วันที่ 24 เดือน กันยายน พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาให้คำปรึกษา และช่วยแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ ซึ่งเป็นประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และดร.ฉันทนา จันทวงศ์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. กุหลาบ รัตนสัจธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จินตนา วัชรสินธุ์ และนายแพทย์นิพนธ์ อุปมานรเศรษฐ์ คณะกรรมการสอบปากเปล่าที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านดังปรากฏชื่อในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ที่ได้ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย

ขอขอบพระคุณทุก ๆ ท่าน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือเป็นกำลังใจสำคัญอย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จด้วยดี

จุฑารัตน์ เทพพรบริสุทธิ์

44910015 : สาขา : การพยาบาลชุมชน ; พย.ม. (การพยาบาลชุมชน)
คำสำคัญ : สภาพความเป็นอยู่ / คุณภาพชีวิต / แรงงาน

จุฑารัตน์ เทพพรบริสุทธิ์ : ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพความเป็นอยู่กับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดชลบุรี (THE RELATIONSHIP BETWEEN LIVING STATE AND QUALITY OF LIFE OF INDUSTRIAL WORKERS, CHONBURI PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุม : ผศ. ดร.สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ, วท.บ., สค.ม., ส.ด., ดร.ฉันทนา จันทวงศ์, พย.บ., วท.ม., ส.ด.. 124 หน้า. ISBN 974-382-533-9

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพความเป็นอยู่กับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดชลบุรี 400 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากผู้ใช้แรงงานในเขตจังหวัดชลบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป แบบบันทึกการตรวจร่างกาย แบบสอบถามวัดความเครียดและคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน วิเคราะห์การถดถอยแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพความเป็นอยู่ ได้แก่ สภาพแวดล้อม และชีวิตการทำงานอยู่ในระดับดี ภาวะสุขภาพกายอยู่ในระดับมี 1 – 2 โรคหรืออาการ มีความเครียดสูงกว่าปกติเล็กน้อย มีรายรับมากกว่ารายจ่าย มีเวลาให้ครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 4 ชั่วโมงต่อวัน

2. คุณภาพชีวิตแบบมิติเดียว และแบบหลายมิติอยู่ในระดับปานกลาง

3. ชีวิตการทำงาน (work) ความเครียด (stress) สภาพแวดล้อม (env) และการมีเวลาให้ครอบครัว (time) เป็นปัจจัยร่วมกันทำนายคุณภาพชีวิตแบบหลายมิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และสามารถทำนายได้ร้อยละ 16.9 ซึ่งสามารถเขียนสมการทำนายในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$\text{คุณภาพชีวิตแบบหลายมิติ} = 100 + 1.288\,(\text{work}) - 0.474\,(\text{stress}) + 1.608\,(\text{env}) + 0.724\,(\text{time})$$

4. ความเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบ ส่วนรายได้สุทธิมีความสัมพันธ์ทางบวก กับสุขภาพโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

5. รายได้สุทธิ สภาพแวดล้อม การมีเวลาให้ครอบครัว และชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวก ส่วนความเครียดมีความสัมพันธ์ทางลบ กับคุณภาพชีวิตโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

6. คุณภาพชีวิตแบบมิติเดียวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตแบบหลายมิติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

44910015 : MAJOR : COMMUNITY NURSING : M.N.S. (COMMUNITY NURSING)
KEYWORD : THE QUALITY OF LIFE / WORKER

CHUTARAT TEPPORNBORISUTHI : THE RELATIONSHIP BETWEEN LIVING STATE AND QUALITY OF LIFE OF INDUSTRIAL WORKERS, CHONBURI PROVINCE. THESIS ADVISOR : Assit. Prof. SUWANNA JUNPRASERT, B.Sc., M.A., Dr.P.H., CHANTANA CHANTAWONG, B.Sc., Dr. P.H.124 p. ISBN 974-382-533-9

The purpose of this research was to study the relationship between living status and quality of life of industrial workers. The sample were derived from the multistage random sampling, and consisted of 400 industrial worker in Chonburi province. The instruments composed of Data Interview Questionnaire, Examination Form, Thai Computerized Self Analysis – Stress Test (TCSS), and Quality of Life Industrial workers scale. Descriptive statistics, Spearman's rank correlation coefficient, strepwise multiple regression analysis were conducted for data analysis.

The results revealed that

1. Living status including environment, and working life were at "good" level. Physical status was at "1 – 2 disease or symptom". Stress was "slightly higher" than normal. Income more higher than expenditure. Average time spent with family was 4 hours per day.

2. Unidimension of quality of life (QOL) and multidimension of QOL were at "middle" level.

3. Working life, stress, environment, and time spent with family contributed to 16.9 percent of multidimension of QOL ($p < .05$). The regression equation in raw score was as follow :

Multidimension of QOL = 100 + 1.288 (working life) – 0.474 (stress)
+ 1.608 (environment) + 0.724 (time spent with family)

4. Stress was significant inversely correlation to overall QOL ($p < .05$). Income was significant positive correlation to overall QOL ($p < .05$).

5. Income, environment, time spent with family, and working life were significant positive correlation to overall QOL ($p < .05$). Stress was significant inversely correlation to overall QOL ($p < .05$).

6. Unidimension of QOL was significantly positive correlation to multidimension of QOL ($p < .05$).

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... จ
สารบัญ..... ฉ
สารบัญตาราง..... ซ
สารบัญภาพ..... ญ

บทที่

1 บทนำ..... 1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1
คำถามการวิจัย..... 4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 4
สมติฐานการวิจัย..... 4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 7
ขอบเขตของการวิจัย..... 7
ตัวแปรที่ศึกษา..... 8
นิยามศัพท์เฉพาะ..... 8
กรอบแนวคิดการวิจัย..... 10

2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 13
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต..... 13
การประเมินคุณภาพชีวิต..... 15
องค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิต..... 25

3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 48
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 49

บทที่ หน้า

การหาคุณภาพเครื่องมือ..... 54
การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 55
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย..... 56
4 ผลการวิจัย..... 57
ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม..... 58
ส่วนที่ 2 สภาพความเป็นอยู่ของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม..... 59
ส่วนที่ 3 คุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม..... 67
ส่วนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์และอำนาจการทำนายของสภาพความเป็นอยู่ด้านต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมแบบหลายมิติ..... 69
ส่วนที่ 5 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพความเป็นอยู่ด้านต่าง ๆ กับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมแบบมิติเดียว..... 72
ส่วนที่ 6 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมแบบมิติเดียว กับคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมแบบหลายมิติ..... 73
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 75
สรุปผลการวิจัย..... 75
อภิปรายผล..... 78
ข้อเสนอแนะ..... 82
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป..... 84

บรรณานุกรม..... 85

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล..... 96

ภาคผนวก ข หนังสือขออนุญาตในการทำวิจัย..... 108

ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ..... 122

ประวัติย่อของผู้วิจัย..... 124

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

1 จำนวน และร้อยละของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา..... 58

2 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามคะแนนภาวะสุขภาพ..... 59

3 จำนวน และร้อยละของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามโรคเรื้อรัง... 60

4 จำนวน และร้อยละของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามอาการหรือความเจ็บป่วยที่รับรู้ว่ามีอาการ และได้รับการวินิจฉัยในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา..... 61

5 จำนวน และร้อยละของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามอาการและอาการแสดงขณะเก็บข้อมูล..... 62

6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามคะแนนความเครียด..... 63

7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามคะแนนสภาพแวดล้อม..... 63

8 จำนวน และร้อยละของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามสภาพแวดล้อม..... 64

9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามรายได้สุทธิต่อเดือน เวลาที่มีให้ครอบครัว..... 65

10 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมจำแนกตามคะแนนชีวิตการทำงาน..... 66

11 จำนวน และร้อยละของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามชีวิตการทำงาน..... 67

12 จำนวน และร้อยละของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามองค์ประกอบคุณภาพชีวิต..... 68

13 จำนวน ร้อยละ ตำแหน่งมัธยฐาน เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 และเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 75 ของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามระดับความพึงพอใจสุขภาพโดยรวม..... 68

ตารางที่ หน้า

14 จำนวน ร้อยละ ตำแหน่งมัธยฐาน เปอร์เซนต์ไทล์ที่ 25 และเปอร์เซนต์ไทล์ที่ 75 ของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม จำแนกตามระดับคุณภาพชีวิตโดยรวม..... 69

15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมแบบหลายมิติ..... 70

16 ค่าอำนาจในการทำนายของปัจจัยทำนายคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมแบบหลามิติ..... 71

17 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมนระหว่างภาวะสุขภาพกาย ความเครียด สภาพแวดล้อม รายได้สุทธิ การมีเวลาให้ครอบครัว และชีวิตการทำงาน กับสุขภาพโดยรวม และคุณภาพชีวิตโดยรวม..... 73

18 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมนระหว่างสุขภาพโดยรวม และคุณภาพชีวิตโดยรวมกับคุณภาพชีวิตแบบหลายมิติ..... 74

สารบัญภาพ

ภาพที่ หน้า

1 กรอบแนวคิดปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงาน
ในโรงงานอุตสาหกรรม..... 12